

Arkitektens rolle i fremtiden – mere end bare en rockstjerne.

Per Krull forsker i social innovation og strategisk CSR og undrer sig i dette interview over arkitektbranchens meget forsigtige engagement, når det handler om global social ansvarlighed.

Arkitektbranchen generelt får meget stor mediebevågenhed og er derfor en magtfaktor i samfundet. Dette giver arkitekterne potentielt mulighed for at menings- og holdningspåvirke, også omkring samfundsmæssig og global ansvarlighed og bæredygtighed, som ofte bruges som et 'buzzword' –en fernis, der skal kvalitetsstemple et byggeprojekt i sidste fase. Det er bare ikke nok at sætte solceller på taget af sin bygning umiddelbart før en præsentation –for at noget skal blive bæredygtigt må man tænke det med som et naturligt og styrende aspekt i projektet.

Spørgsmålet er så, hvordan vi som arkitekter kan være med til at finde kreative løsninger på globale problemer? Hvordan kan vi styre udviklingen i den rigtige retning –på andre måder end ved at bygge halmhuse og lave passivhuse? Har vi et særligt ansvar og hvad skal vores rolle være i fremtiden?

Per Krull, Cand.Mag og PhD-studerende ved Handelshøjskolen, Aarhus Universitet, der forsker i social innovation og strategisk CSR, stiller sig undrende overfor arkitekternes forsigtige engagement.

Social ansvarlighed i arkitektbranchen

Hvordan implementerer man social ansvarlighed i arkitekturfaget og hvem kan bruges som rollemodeller især for en nystartet arkitekt?

Det er lidt svært at finde de gode eksempler eller rollemodeller på social innovation eller strategisk CSR indenfor arkitekturen i dag –det må blive udfordringen for jer som fremtidens arkitekter. Og det er i den forbindelse essentielt at have en 'open-source' tilgang, en nysgerrighed, en vidensdeling på tværs af virksomheder og faggrupper, som måske kan være vanskelig for arkitekter idet branchen er meget konkurrence-mindet. En manglende nysgerrighed og indsats vil mindske kommende arkitektvirksomheders konkurrenceevne overfor de mere radikale og modige virksomheder og brancher.

Internationale rammelinier

"En ramme for nogle virksomheder kan være at arbejde efter UN Global Compact 10 guidelines/ principper for god opførsel. Disse principper kan implementeres i en ren kommerciel forretning over en årrække, eller være en del af forretningens strategi helt fra virksomhedens fødsel .

Et eksempel på en virksomhed, der er funderet på disse 10 principper er det danske modefirma Noir, startet af Peter Ingwersen, som så det som sin mission at skabe "noget med mening" i luksus segmentet. Mode med mening – "tøj er mere end bare beskyttelse mod vejret; det er en måde at definere sin personlige identitet på". Ud fra denne betragtning har Peter Ingwersen skabt et tøjmærke, der certificeret økologisk og fair-trade, produceret i Afrika og således sikrer han sig en etisk, social og miljømæssig bæredygtig produktion."

"Et andet eksempel er den engelske smoothiesproducent; Innocent med visionen: Europe's favourite

little smoothiecompany. **Firmaet er startet af tre Havard-kandidater, der besluttede at det ville være en god idé at lave en naturlig og sund frugtdrik. I dag, 9 år senere, bliver deres smoothies solgt i mange lande. Innocent måler løbende på en hel række parametre som emballage, transportudgifter, nedbrydelighed af deres plastic (100%), glade medarbejdere, mindsning af carbon-foodprint samarbejde med regnskov-organisationer i sydamerika mv. Men udover det sunde produkt ønsker Innocent at gøre en indsats for at efterlade verden bedre end da de "modtog den"**

Etik i studietiden

Har det relevans at overveje de etiske spørgsmål allerede i studietiden? Eller vil det fjerne fokus fra de arkitektoniske redskaber vi skal tilegne os?

"Man kan gøre det parallelt. Det er naturligvis vigtigt at I som studerende tilegner jer grunddisciplinerne indenfor arkitektur og får dem på plads, men samtidig forholder jer kritisk og nysgerrigt til globale socio-politiske forhold som f. eks overbefolkning, flygtningeslum og byggekvalitet i områder af verden med jordskælvsrisiko.

Det er de unge arkitekters opgave at revse/ruske op i den konservative del af faget. Der er brug for jeres vildskab, undren og "unge" spontane kreativitet."

Arkitekt i en krisetid

Det er også bemærkelsesværdigt, hvordan Arkitektskolen Aarhus kan have det overordnede tema; 'bæredygtighed' uden en dialog om skolens egne tiltag/principper på området. Eller det moralsk forkastelige i at vi som studerende kan give vores projekter stemplet "sustainable" og alligevel smide for tusindvis af kroner miljøskadelige materialer ud, når semestret er slut ?

Vi arbejder som arkitekter indenfor et fag, der er yderst konjunkturfølsomt. Har folk penge, så har vi masser af arbejde og vise versa. Derfor bliver man bekymret for sin fremtid i forbindelse med finanskrisen – vil bæredygtighed blive nedprioriteret? I krisetider vil man vel skære det overflødige væk og koncentrere sig om at dække egne behov –er det ikke meget naturligt for arkitekter at gøre det samme?

"For det første skal vi alle generelt skælde mindre ud og moralisere mindre overfor hinanden og i stedet rose for de gode tiltag og konstant lede efter nye bæredygtige løsninger. Og for det andet viser undersøgelser at mange virksomheder bruger CSR i højere og højere grad og at det nu er så integreret en del af mange firmaer, dets produktion og branding, at det ikke lader sig fjerne.

Klimaændringer og kriser rammer os på følelserne (ex. Isbjørne på græsarealer, der leder efter mad og sne). Vores velstand og position på toppen af pyramiden gør at vi kan se ud ad. Vi har råd og overskud til at give til andre og hvad vigtigere er – vi prioriterer det højt i samfundet i dag.

Der er en ændret tidsånd/paradigmeskifte – vi har i langt højere grad end tidligere fokus på:

Menneskerettigheder, korrupsion, fattigdom, aldring, sygdom, handel med børn, krig, flygtninge.

Arkitekterne bør efter min mening benytte deres talent for at sælge og formidle til noget konstruktivt – altså påvirke holdninger og handlinger hos forbruger og bygherre.

Æstetik Ikke nok

Hvordan skaber arkitekter social innovation? Hvordan bliver det interessant/sexet for os at løse globale problemstillinger?

"Der skal en kulturændring til – vi skal væk fra at se arkitekten som en ophøjet æstetiker. Han/hun må meget gerne have et æstetisk talent, men meget gerne også noget andet, der handler om holdning og globalt udsyn. Arkitektens position i samfundet er, som jeg ser det ikke den samme som tidligere.

Kan dette forstørres som citat evt, det ville være meget fint:

Hvis en dansk arkitekt i et projekt kan kombinere æstetisk, funktionelt byggeri og nye boligformer med innovative løsninger på store globale problemer, så bliver han "A real STARKitekt" i fremtiden.

Fremtidens arkitekt

Hvad er dit bud så på arkitektens rolle i fremtiden?

For det første er en holdningsændring nødvendig – et paradigmeskifte indenfor arkitekturen.

Jeg vil gerne væk fra arkitektens forståelse af sig selv som stjernearkitekten, der arbejder for sin egen selvtilfredsstillelse, når han laver monumentalværker og konkurrenceforslag, hvor bæredygtigheden bliver en fernis, der lægges på for at projektet bliver 'spiseligt'.

Og måske bevæge os hen mod arkitekten, der vil bruge sin indflydelse til at påvirke og ændre verden – en samfundsdebattør, der vil skabe værdier med omtanke og indhold i endnu højere grad end det sker i dag. Hvis det gøres rigtigt er det ikke bare socialt rentabelt at arbejde med etiske principper, det bliver også en rigtig god forretning.

Et eksempel på et firma, der har stor succes med både at skabe social og kommerciel værdi er MyC4, startet i 2006 af den danske rigmand Mads Kjær, der med sit projekt ønsker at udrydde fattigdom i Afrika inden 2015.

MyC4 går ud på at mindre opstartsvirksomheder og enkeltpersoner i foreløbig 6 Afrikanske lande får lån fra europæiske investorer til en lav rente (ca. 13%). I øjeblikket er der 91% chance for at få sine penge tilbage + renter –altså en god investeringsidé, der samtidig får etableret en velfungerende mikroøkonomi og iværksætter i et af verdens fattigste områder. (www.MyC4.com)

Lovgivning eller det frie initiativ?

Er det en løsning at tvinge folk til at tage stilling og skride til handling - altså føre en restriktiv politik for at optimere den sociale ansvarlighed?

Jeg er imod en politimandsopfattelse, som vil gøre, at emnet mister sin eksperimenterende karakter. Det er vigtigt at udfordre systemet og være kreativ –social ansvarlighed må ikke blive et sæt regler, der bremser udviklingen. Men på den anden side er et minimumskrav og regulering indenfor feltet nødvendigt. Desuden er det et spørgsmål om tid før der kommer lovgivning på området.

Det er under alle omstændigheder bedre at forsøge at følge principperne end at lade være.

Ellers går det med social ansvarlighed som det er gået med 'bæredygtighed', der er blevet et udvandet begreb og i høj grad bærer præg af pligt og restriktioner.

En måde at se det på, er som den tyske kemiker Michael Braungart med sin 'Cradle to cradle-filosofi.

*“If someone told me their marriage was sustainable –I would feel sorry for them” **Det er ikke nok at tingene er i balance/holder sig selv oppe, der må en aktiv målsætning til med efterfølgende handlinger. Vi kan ikke bare sige, at det er 'godt nok'. Vi er nødt til konstant at arbejde for at gøre verden et bedre, sundere og mere spændende sted at være.***

Faktaboks

Social Innovation (SI) er en helt ny og innovation løsning på et socialt eller miljømæssigt problem som fattigdom, undertrykkelse, sygdom eller slum i Giga-byer. Løsningen skal skabe øget livskvalitet og gerne kunne op-scaleres til gavn for mange. Hvis en virksomhed som en del af sin kerneforretning arbejder ”socialt innovativt” kaldes det Corporate social innovation (CSI).

Corporate Social Responsibility (CSR) udtrykker virksomheders sociale, miljømæssige og økonomiske ansvarlighed. Det handler derfor om etik og ”god opførsel”. CSR består både af interne aktiviteter som godt arbejdsmiljø og af eksterne aktiviteter som f.eks. høj etik i virksomheders leverandørkæder i udlandet.